

TIETEELLISTEN SEURAIN VALTUUSKUNTA

TOIMINTAKERTOMUS 2020

Tieteen puolesta.

SISÄLLYSLUETTELO

Puheenjohtajan tervehdys.....	3
Avataan tiede yhdessä	4
Yhdessä vastuullisemman tieteen puolesta.....	6
TSV:n palvelut jäsenistölle	8
Julkaisutoiminnan kehittäminen	13
Avoimen tieteen kansallinen koordinaatio.....	14
Julkaisufoorumi	17
Tiedeviestintä ja tieteen tunnetuksi tekeminen.....	19
Organisaatio ja henkilöstö	23
Valtuuskunnan talous.....	25
Neuvottelukunnat.....	26

PUHEENJOHTAJAN TERVEHDYS

COVID 19 -pandemia ja poikkeusolot sävyttivät vahvasti tieteellisten seurojen ja valtuuskunnan toimintaa vuonna 2020. Kevätkokous saatiin pidettyä maaliskuussa viime hetkellä ennen valmiuslain voimaantuloa ja monien toimintojen sulkeutumista. Syyskokous hallituksen jäsenten valintoihin toteutettiin ensi kertaa TSV:n historiassa virtuaalisesti, mutta onnistuneesti. Suurista tiedetapahtumista pystyttiin toteuttamaan entiseen tapaan vain Tieteiden yö tammikuussa, ja se kasvattikin suosiotaan edellisvuosista.

Myös Tieteiden talo jouduttiin sulkemaan keväällä, ja tieteelliset seurat saivat koulujen, työpaikkojen ja muiden toimijoiden tapaan pikavauhtia kehittää toiminnalleen uusia muotoja. Vaikka seurojen järjestämät kokoukset ja tapahtumat luisuivat osaksi kaikille tutuksi tullutta kotoista ruutuaikaa, on niiden virtuaalinen järjestäminen mahdollistanut osallistumisen pitkienkin matkojen päästä. Oman seurani kuukausikokousten zoom-ruudukossa on näkynyt monia tuttuja kasvoja vuosien takaa niin eri puolilta Suomea kuin ympäri maailmaa. Osallistujamäärä on ollut normaalivuosiin verrattuna moninkertainen.

Tiedekirjan verkkokauppa kasvoi huomattavasti niin kotimaahan kuin ulkomaillekin. Sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla on välitetty TSV:n ja sen

Ulla-Maija Forsberg. Kuva Veikko Somersalo.

koordinoimien hankkeiden kuulumisia. Vastuullinen tiede avasi oman verkkosivunsa, joka toimii portaalina avoimen tieteen, tiedonjulkistamisen, tutkimusetiikan ja julkaisufoorumien sisältöihin. Paikoin pysähtyneeltä tuntuvassa maailmassa tiede porskuttaa vahvasti eteenpäin ja kiinnostus sitä kohtaan leviää yhä laajemmalle. Tästä on hyvä jatkaa!

Ulla-Maija Forsberg

AVATAAN TIEDE YHDESSÄ

Tieteellisten seurain valtuuskunnan keskeisiä tehtäviä on taata tasavertainen pääsy tutkitun tiedon äärelle. Tieteellisen ja tutkitun tiedon avoimuus mahdollistaa tiedon vaikuttavuuden, kansalaisten tasavertaisuuden sekä tutkimuksen laadun.

Avoimen tieteen koordinaation tehtävänä on edistää ja tukea kotimaisen tutkimusyhteisön työtä avoimuuden lisäämiseksi.

Avoimen tieteen koordinaatio on ollut osa TSV:n toimintaa vuodesta 2018, vaikka teemana tutkitun tiedon avoimuus on kulkenut mukana koko toiminnan ajan osana tutkitun tiedon julkaisemisen edistämistä. Koordinaation toiminta perustuu yhteiskehittämiselle. Koordinaatiossa keskitytään tutkimusyhteisön yhteisesti nostamiin, keskeisiin avoimen tieteen ja tutkimuksen kysymyksiin. Avoimuuden edistämiseksi yhteistyötä tehdään itsessään avoimesti ja

yhteistyössä muiden verkostojen ja toimijoiden kanssa. Tiivistä yhteistyötä tehdään erityisesti Tutkimuseettisen neuvottelukunnan, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan sekä Julkaisufoorumin kanssa vastuullisen tieteen yhteistyökumppaneina.

Avoimen tieteen koordinaation ytimessä ovat tutkimusyhteisön avoimuuden asiantuntijat. Asiantuntijaryhmissä oli vuonna 2020 mukana 311 asiantuntijaa 71 organisaatiosta. Asiantuntijat jakautuvat neljää ryhmään edistämään tieteellisen julkaisemisen, aineistojen ja datan, oppimisen ja oppimateriaalien sekä toimintakulttuurin avoimuutta. Kaikissa näissä pohditaan avoimuutta taitojen, resurssien, arvioinnin, infrastruktuurien sekä kansainvälisen kehityksen näkökulmasta.

Keskeisinä teemoina avoimen tieteen koordinaatiossa ovat olleet tieteen ja tutkimuksen

monikielisyys ja vastuullisen arvioinnin kehittäminen. Monikielisyys takaa kaikkien kansalaisten pääsyn tutkitun tiedon äärelle ja muuttuva arviointi luo kannustimia avoimuuden edistämiseen. Avoimen tieteen ja tutkimuksen koordinaatio laatii kansallisia linjauksia ja suosituksia tukemaan tutkimusyhteisön toimintaa. Jokainen organisaatio soveltaa linjauksia ja suosituksia omassa toiminnassaan. Vuonna 2020 koordinaation toimesta julkaistiin Avoimen tieteen ja tutkimuksen julistus. Sen on allekirjoittanut 64 suomalaista tutkimusyhteisön toimijaa, joiden joukossa kaikki korkeakoulut sekä useita rahoittajia, tutkimuslaitoksia sekä tieteellisiä seuroja.

Julistuksen tueksi valmistui 2020 osalinjaus oppimateriaalien avoimesta saatavuudesta. Aikaisemmin on valmistunut osalinjaus tieteellisten artikkelien ja konferenssijulkaisujen avoimesta

saatavuudesta. Vuonna 2021 valmistuu osalinjaus datan avoimesta saatavuudesta sekä linjaus toimintakulttuurin avoimuudesta.

Tieteen ja tutkimuksen avoimuus lisääntyy yhteistyöllä. Yhdessä voimme tehdä avoimesta tieteestä tieteen ja tutkimuksen normaalin tavan toimia.

Henriikka Mustajoki, kehittämisspäälikkö

YHDESSÄ VASTUULLISEMMAN TIETEEN PUOLESTA

Vastuullisen tieteen ja tutkimuksen edistäminen on yhteinen tavoite Tieteellisten seurain valtuuskunnan yhteydessä toimiville Avoimen tieteen kansalliselle koordinaatiolle, Julkaisuforumille, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnalle ja Tutkimuseettiselle neuvottelukunnalle. Jokaisella toimijalla on omat tehtävänsä ja vastuualueensa, mutta yhteinen tavoite tarkoittaa, että vastuullisesta tieteestä puhutaan koko ajan enemmän myös yhdessä.

Vuonna 2020 yhteistyö sai uuden muodon: vastuullisesta tieteestä viestitään nyt yhteisillä verkkosivuilla. Vastuullinentiede.fi-osoite toimii yhden luukun periaatteella. Sen alta löytyy kolmella kielellä tietoa ja työkaluja, jotka on tarkoitettu koko tiede- ja tutkimusyhteisölle vastuullisuuden tueksi. Yhdessä rakennettu verkkosivuperhe mahdollistaa

yhteisen tapahtumakalenterin ja yhteisen uutisvirran. Samalla osoite tarjoaa pääsyn jokaisen taustatahon omille sivuille.

Sivustoperhe tekee näkyväksi sitä työtä, jota TSV:n yhteydessä vastuullisen tieteen hyväksi tehdään. Tutkimusetiikan, tiedeviestinnän sekä tieteen avoimuuden ja arvioinnin teemat näkyvät sivustolla rinnakkain ja toisiaan täydentäen.

Näitä teemoja käsittelevät myös Vastuullisen tieteen artikkelit (ISSN 2490-2004) eli Vastuullinen tiede -hankkeissa aloitettu artikkelituotanto, jonka uusi pysyvä koti löytyy sekin sivustoperheen alta. Samalla, kun artikkelit ovat jatkaneet ilmestymistään, vastuullisen tieteen teemat ovat olleet näkyvillä myös Vastuullisen tieteen julkaisusarjassa (ISSN 2670-062X). Vuonna 2020 sarjassa ilmestyi 13 julkaisua.

Yhteistyössä vastuullisen tieteen edistäminen taipuu moneen. Yhteisen uutisvirran, tapahtumakalenterin ja julkaisujen lisäksi vastuullista tiedettä on edistetty muillakin tavoilla. Yhteisvoimin toteutettuja esimerkkejä ovat monikielisen tiedeviestinnän Helsinki-aloite sekä Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt -suositus, joissa TSV on ollut mukana aloitteen tekijänä ja toimijana.

Helsinki-aloitteen tarkoitus on kannustaa tutkimustiedon välittämistä tiedeyhteisöä laajemmalle yleisölle, tukea monikielisen julkaisutoiminnan mahdollistavia kansallisia julkaisukanavia ja edistää monikielisyttä tutkimuksen arviointi- ja rahoitusjärjestelmissä. Huhtikuussa 2019 julkaistun aloitteen on allekirjoittanut yli 800 organisaatiota ja yksityishenkilöä yli 60 maasta. Research on Research -instituutin mukaan Helsinki-aloite muokkaa

kansainvälistä keskustelua vastuullisesta arvioinnista.

Vastuullisen arvioinnin edistäminen on olennainen osa vastuullisen tieteen edistämistä. Keväällä 2020 julkaistu Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt -suositus on ensimmäisiä kansallisia vastuullisen arvioinnin ohjeita maailmassa. Suomessa koko tiedeyhteisö osallistui TSV:n johdolla suosituksen valmistamiseen. Suomen Akatemia ja Suomen yliopistojen rehtori-neuvosto UNIFI ovat sitoutuneet suositukseen. Euroopan yliopistojen liitto EUA, SPARC Europe ja San Francisco Declaration on Research Assessment eli niin sanottu DORA-julistus nostivat Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt esimerkkitapaukseksi arviointikulttuurin muutostekijöistä.

Maija Lähtenmäki, verkkotoimittaja

TSV:N PALVELUT JÄSENISTÖLLE

TSV tarjoaa jäsenistölleen palveluja, joiden tavoitteena on edistää jäsenistön yhteistyötä, toiminnan tunnettuutta ja vaikutavuutta. Palvelut mahdollistavat jäsenistölle tutkitun tiedon jakamista ja tunnetuksi tekemistä ja tutkijoiden ja tieteestä kiinnostuneiden ihmisten kohtaamisia. Osa palveluista sisältyy jäsenmaksuun, osa on maksullisia.

TIETEIDEN TALO

Tieteiden talo on valtuuskunnan jäsenistölle tärkein ja eniten käytetty palvelu. Talo on ollut valtuuskunnan ja sen jäsenseurojen käytössä vuodesta 1997. Vuonna 2020 COVID-19 koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi talossa järjestettävä toiminta keskeytettiin ja talo suljettiin 20.3.-31.5.2020 väliseksi ajaksi. Talo avattiin 1.6. noudattaen viranomaisten antamia kokoontumisrajoituksia ja -suosituksia. Sulun ja kokoontumisrajoitusten

takia talossa järjestettyjen tilaisuuksien määrä oli vuoden 2020 aikana vain n.40 % vuoden 2019 tilaisuuksien määrästä. Jäsenistölle järjestettiin mahdollisuudet järjestää etäkokouksia ja käyttää suoratoistopalvelua, jotta rajoituksista huolimatta jäsenistö pystyi toteuttamaan sääntömääräiset kokouksensa ja järjestämään toimintaansa kuuluvia tilaisuuksia.

TSV on valmistellut vuodesta 2017 lähtien yhteistyössä Senaatin ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa Tieteiden talon peruskorjausta ja -parannusta. TSV:n hallitus hyväksyi helmikuussa 2020 Tieteiden talon vuokrausta koskevat sopimukset ja esitti Senaatille talon peruskorjaukseen ja -parannukseen ryhtymistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö ilmoitti elokuussa, että se puoltaa vuokrasopimuksia. Tieteiden talon peruskorjauksen ja -parannuksen varsinainen hanke-

suunnittelu käynnistyi syyskuussa. Remontin ajaksi talon toiminnot siirtyvät Aalto-yliopiston Töölön toimipisteeseen. Väistötilasta tehtiin vuokrasopimus lokakuussa 2020. Peruskorjauksen on tarkoitus käynnistyä toukokuussa 2021 ja valmistua kesäkuussa 2022. Peruskorjauksen ja -parannuksen tarkoituksena on säilyttää rakennus käyttökelpoisena ja kulttuurihistoriallista arvoaan vastaavassa asussa, parantaa ja tehostaa tilojen käytettävyyttä ja uudistaa vastaamaan käyttäjien tarpeita.

TIEDIKIRJA

Tiedekirja on tieteen oma kirjakauppa, joka välittää tietoa ja tutkimusta maailmasta ja kulttuureista ympäri maailmaa. Se palvelee TSV:n jäsenseuroja tuomalla niiden toimintaa ja julkaisuja näkyville kaikille tieteestä ja tutkimuksesta kiinnostuneille kansalaisille.

Tiedekirjalla on vahva jalansija monipuolisena ja laaja-alaisena tiede- ja tietokirjallisuuden välittäjänä. Asiakkaat arvostavat Tiedekirjan valikoimaa ja asian-tuntevaa palvelua, mikä näkyi tänä vuonna siinä, että koronae-pidemian johdosta peruutetuista myyntitapahtumista huolimatta myynti pysyi lähes samalla tasolla kuin edellisenä vuonna.

Alkuvuonna Tiedekirja osallistui kahteen yliopistomyyntitapahtumaan, Joensuussa ja Tampereella. Elokuussa Tiedekirja osallistui Puumalan Kirjakemakoiille ja lokakuussa Helsingin virtuaalikirjamessuille. Muut myyntitapahtumat peruutettiin.

Epidemia vaikutti keväällä merkittävästi myymälämyyntiin Tiedekirjassa. Myymälä jouduttiin sulkemaan huhtikuun alusta toukokuun loppuun valtioneuvoston suositusten mukaisesti ja myymä-

lässä järjestettävät tapahtumat peruuntuivat koko vuodeksi.

Myymlän sulkeminen keväällä ja myyntitapahtumien peruuttaminen vähensivät suoramyyntiä mutta nostivat verkkokaup-
pamyyntiä sekä kotimaahan (18 %) että ulkomaille (14 %).
Myös verkkokauppakampanjat vilkastuttivat Tiedekirjan myyntiä ja lisäsivät paikan tunnettuutta. Verkkokaupan myyntiä edistettiin sosiaalisen median kampanjoilla ja monipuolisella markkinoinnilla. Tiedekirja sai uusia seuraajia sosiaalisessa mediassa, varsinkin

Instagramissa ja Twitterissä. Vuoden mittaan erilaiset virtuaali- ja alekampanjat vilkastuttivat verkkomyyntiä.

Verkkokauppaa markkinoitiin kansainvälisesti lähettämällä Scholarly Books from Finland -luettelon tilausten ja vaihtolähetysten mukana sekä ulkomaille suunnatut sosiaalisen median kampanjat ovat edistäneet tunnettavuutta.

Myydyimmät kirjat vuonna 2020

1. Toim. Henry Väre, Jaakko Saarinen, Arto Kurtto ja Leena Hämet-Ahti: Suomen puu- ja pensaskasvio / Dendrologian Seura
2. Jacques Derrida: Eläin, joka siis olen / Tutkijaliitto
3. Anne Bergman och Carola Ekrem: Stora finlandssvenska festboken / Svenska litteratursällskapet i Finland
4. Utg. Märtha Norrback: Hushållsbok för Stensböle gård / Svenska litteratursällskapet i Finland
5. Toim. Niko Huttunen, Joonas Salminen ja Ulla Tervahauta: Apostoliset isät / Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura
6. Valter Lang: Homo Fennicus / Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
7. Tiina Miettinen: Tasavallan juuret / Suomen Sukututkimusseura
8. Mardy Lindqvist: Uusi maksa, uusi elämä / Finska Vetenskaps-Societeten – Suomen Tiedeseura
9. Susan Heikkinen: Pullopostia Seilin saarelta / Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
10. Kari Kauranen ja Niina Nurkka: Biomekaniikkaa liikunnan ja terveydenhuollon ammattilaisille / Liikuntatieteellinen Seura

VAIHTOKESKUS

Vaihtokeskuksen tehtävänä on hoitaa suomalaisten tieteellisten seurojen ja muiden tahojen julkaiseman tieteellisen kirjallisuuden kansainvälistä vaihtoa. Julkaisuvaihto lisää tieteellisten julkaisujen näkyvyyttä ja tekee suomalaista tutkimusta tunnetuksi. Sen merkitys voi kuitenkin vähentyä, kun tiedejulkaisujen siirtyminen painetusta julkaisusta avoimeen verkkojulkaisemiseen jatkuu. Myös kirjastojen verkkojulkaisuja suosivalla hankintapolitiikalla on vaihtoja vähentävä vaikutus. Vaihdon määrä silti edelleen huomattava. Sen piiriin kuuluu 3758 sarjanimekettä. Vaihtokeskus on lisännyt tiedottamista painettujen julkaisujen rinnakkaisista verkkoversioista ja Journal.fi-palvelusta.

JULKAISUVARASTO

Vuonna 2020 julkaisuvaramon toimintaa leimasi epidemiasta johtunut Tiedekirjan verkkokoupan tilausten voimakas kasvu, mikä työllisti varastoa merkittävästi. Varaston lähetysmäärät kasvoivat kokonaisuudessaan edellisestä vuodesta, josta pakettilähetysten määrä ylitti jo 3 190

lähetyksen rajan.

Työmäärää tasapainotti jossain määrin yleisötapahumien kuten kirjamestujen peruuntumiset, joiden myötä tapahtumakeräilyt jäivät lähes kokonaan pois. Korona vaikutti myös ulkomaan toimituksiin siten, ettei vaihdon lähetyksiä voitu lähettää kaikkiin maihin.

Varaston inventaario tehtiin normaaliin tapaan maaliskuussa ja varastokiintiön seuranta toukuuussa. Kiintiöiden tarkistuksen piiriin kuului tänä vuonna 50 seuraa. Uusia varastoivia seuroja liittyi kaksi. Varastossa 24 vuotta työskennellyt Anita Leskinen eläköityi tammikuussa 2020.

JOURNAL.FI

TSV ylläpitää ja kehittää tiedelehtien avoimen julkaisemisen Journal.fi -portaalia. Palvelun kasvu jatkui aikaisempien vuosien tapaan myös vuoden 2020 aikana. Palvelusta löytyi vuoden lopulla jo 98 suomalaista tiedelehteä, eli sadan palvelussa julkaisevan lehden raja menee rikki heti alkuvuonna 2021. Yhteensä palvelussa julkaistiin viime vuonna 210 uutta numeroa ja 2100 artikkelia. Palvelua koskevia tiedusteluja ja tukipyyntöjä

lähettiin reilusti yli viisisataa. Valtuuskunta aloitti yhteistyön muutamien muiden eurooppalaisten lehtialustojen kanssa. Tällaisia kansallisia palveluita on jo avattuna Tanskassa ja Hollannissa. Ruotsissa ja Norjassa on meneillään hankkeet, jotka tähtäävät alustan avaamiseen lähivuosina. Journal.fi-palvelun kehitystyötä on jatkettu yhteistyössä OJS-järjestelmän kehittäjän, Public Knowledge Projectin kanssa ja TSV:n edustaja on mukana myös PKP:n työryhmissä.

Kokonaan uutena palveluna TSV avasi monografioiden ja artikkelikokoelmien julkaisuun ja toimitustyöhön tarkoitettun Edition.fi-alustan. Edition.fi perustuu Open Monograph Press -ohjelmistoon, joka on myös PKP:n kehittämä ohjelmisto. Edition.fi-palvelun tavoitteena on tarjota seuroille keskitetty palvelu omien avoimien kirjojen

julkaisuun. Lisäksi tarkoituksena on ottaa mukaan myös muiden julkaisijoiden avoimia kirjoja.

VERTAISARVIOINTITUNNUS

TSV:n vertaisarviointitunnus on tarkoitettu tiedekustantajille, jotka haluavat merkitä julkaisemansa vertaisarvioidut kirjat ja artikkelit. Tavoitteena on yhdenmukaistaa kotimaisen tiedekustantamisen vertaisarviointikäytäntöjä sekä edistää julkaisujen laadunarvioinnin läpinäkyvyyttä. Vertaisarviointitunnus myönnettiin vuoden 2020 aikana 2 kustantajalle ja 11 julkaisusarjalle. Tunnusta käyttäen yhteensä 217 kotimaista julkaisusarjaa ja kirjakustantajaa.

IT- JA VERKKOPALVELUT

TSV:n verkkopalveluita vuonna 2020 käytti 115 TSV:n jäsenseuraa. Maksullisia verkkopalveluita käytti 100 seuraa, joista 46 käytti TSV:n tarjoamaa Drupal tai WordPress -alustaa, johon TSV hoitaa tietoturvapäivitykset keskitetysti. Kiinnostus TSV:n tarjoamia verkkopalveluita kohtaan on jatkanut kasvuaan ja palveluita käytettiin noin 15% enemmän kuin edellisvuonna. Kotisivujen uudistamisessa TSV avusti 8 seuraa.

Covid 19-pandemia vauhditti TSV:n verkkokokousjärjestelmien käyttöä. TSV:n omaan käyttöön otettiin alkuvuodesta Zoom-verkkokokousohjelmisto, jota varten TSV:llä rakennettiin tietoturvasyistä kaksi omaa palvelinta. Henkilökunnalle IT-tukea tarjottiin poikkeustilanteessa enimmäkseen etänä, muun muassa etätyöpöytäyhteyksiä käyttäen.

Loppuvuodesta TSV liittyi Haku-
luottamusverkostoon ja sen käyttäjätunnistusjärjestelmään, mikä helpottaa kirjautumista yhteistyöprojekteissa käytettäviin palveluihin.

JULKAISUTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Keväällä 2020 toteutettiin Journal.fi -palvelun lukijaselvitys. Aineiston analyysin tulokset julkaistaan vuoden 2021 aikana. Selvityksestä käy ilmi muun muassa, että suurimman Journal.fi:n lukijaryhmän muodostavat opiskelijat. Alusta on tärkeä myös tutkijoille. Vuoden 2021 aikana julkaistavissa tuloksissa selviää lehti-, artikkeli- ja maakohtaisia lukijatietoja. Lehtikohtaiset tiedot toimitetaan lehtien toimitusten käyttöön.

Keväällä toteutettiin myös Kansanvalistusseuran ja Suomen tiedekustantajien liiton kanssa yhteistyössä kampanja, jolla nostettiin Journal.fi:n tunnettuutta yleisissä kirjastoissa. Kampanja toimitti informaatiota Journal.fi:stä suoraan kirjastoille ja sosiaaliseen mediaan.

Kolmannet Tiedejulkaisemisen päivät järjestettiin vuonna 2020 yksipäiväisenä webinaarina. Päivän otsikko oli Monimuotoisesti, monikielisesti – saavutettavasti. Ohjelma koostui kolmesta pääesitelmästä, viidestä lyhyemmästä katsauksesta ja loppukeskustelusta. Enimmällään tapahtumaa seurasi yhtä aikaa noin 120 henkilöä ja tapahtumassa vieraili yhteensä noin 150 henkilöä. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä Kansalliskirjaston, Suomen tiedekustantajien liiton ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan kanssa.

Vuoden aikana neuvoteltiin usean eri tahon kanssa kotimaisten tiedelehtien kestävän avoimen julkaisemisen rahoittamisesta. Neuvottelujen tuloksena Avoimen tieteen koordinaatiossa asiaa

ratkaisemaan perustettiin työryhmä, joka aloittaa työnsä tammikuussa 2021. Työn tueksi tuotettiin taustamateriaalia muun muassa kotimaisten tiedelehtien taloustilanteesta ja tiedekustantajien tehtävistä tieteen infrastruktuurina. Tiedelehtien kansallista merkitystä sekä kansallisten että kansainvälisten linjausten valossa selvitettiin kansallisten tutkimusinfrastruktuurien tiekartta -hakemuksessa, jonka pohjalta palveluja tullaan edelleen kehittämään.

AVOIMEN TIETEEN KANSALLINEN KOORDINAATIO

Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallinen koordinaatio toimii tutkimusyhteisön avoimuuden tukijana ja edistäjänä. Tavoitteena on tehdä avoimuuden periaatteista tutkimuksen arkipäivää. Vuosi 2020 oli avoimen tieteen koordinaation toinen kokonainen toimikausi. Sen aikana vakautettiin koordinaation toimintatapoja ja saavutettiin merkittäviä edistysaskelia avoimuuden kansallisessa edistämisessä.

Akatemia, tieteellisiä seuroja ja instituutteja. Julistuksen on laatinut koordinaation ohjausryhmä ja se on avoimen tieteen koordinaation keskeisin ohjeistava dokumentti. Siinä on määritelty keskeiset kansalliset tavoitteet ja avoimen tieteen periaatteet.

Avoimen tieteen ja tutkimuksen koordinaation tukemana laaditaan kansallisia linjauksia ja suosituksia edistämään julistuk-

sen päämäärien ja tavoitteiden saavuttamista. Vuonna 2020 valmistui osalinjaus Oppimateriaalien avoimesta saatavuudesta. Osalinjaus tutkimusaineistojen avoimesta saatavuudesta oli 2020 avoimella kommentoinnilla ja valmistuu alkuvuodesta 2021. Tutkimusyhteisön organisaatiot ovat julistuksen allekirjoituksen kautta sitoutuneet linjausten käytännön soveltamiseen.

AVOIMEN TIETEEN JULISTUS, KANSALLISET LINJAUKSET JA SUOSITUKSET

Avoimen tieteen ja tutkimuksen julistus valmistui 2020. Julistukseen ovat allekirjoituksellaan sitoutuneet kaikki korkeakoulut ja tutkimuslaitokset ja suuri joukko muita tutkimusyhteisön toimijoita kuten Suomen

Linjauksien tavoitteiden saavuttamista tueksi laaditaan kansallisia tarkentavia suosituksia. Vuonna 2020 valmistuivat:

- Vastuullinen tutkijanarviointi – kansallinen suositus
- Kansallinen suositus julkaisumetriikan vastuullisesta käytöstä
- Ohje tieteellisille julkaisukanaville vastuullisen aineisto- ja datapolitiikan laatimiseksi
- Ohje tekijänoikeuksiin liittyvästä avoimesta lisensoinnista tutkijoille ja tieteellisille kustantajille
- Tutkimusjulkaisujen avoimen saatavuuden suositukset tutkimusorganisaatioille
- Suositus oppimateriaalien avoimessa julkaisemisessa huomioitavista tekijänoikeudellisista seikoista

Koordinaation toiminta

Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallinen ohjausryhmä koostuu jäsenistä, jotka edustavat oman organisaationsa ylintä johtoa ja päätöksentekijöitä. Vuonna 2020 päätti toimintansa ensimmäinen kansallinen ohjausryhmä, jossa olivat edustettuina korkeakoulut, tutkimuslaitokset, rahoittajia, kir-

jastoja, arkistoja ja tutkimuspalveluiden tuottajia. Uudessa ohjausryhmässä ovat edustettuna samat tahot. Vuonna 2020 ohjausryhmä kokoontui seitsemän kertaa ja puheenjohtajana toimi professori Jaakko Aspara. Ohjausryhmän tehtävänä on hyväksyä kansalliset linjaukset ja suositukset.

Avoimen tieteen ja tutkimuksen asiantuntijaryhmät on koottu itseilmoittautumisen perusteella tutkimusyhteisöstä. Asiantuntijaryhmiä on neljä: tutkimusaineistojen ja menetelmien avoimuus (139 jäsentä), tutkimusjulkaisujen avoimuus (120 jäsentä), oppimisen avoimuus (67 jäsentä) ja toimintakulttuurin avoimuus (99 jäsentä). Asiantuntijaryhmien sihteereinä ovat koordinaation sihteeristön lisäksi TSV:n julkaisu- ja suunnittelupäälliköt. Näin taataan tiedonkulku ja yhteinen näkemys tärkeistä avoimuuden toimintatavoista.

Asiantuntijaryhmät tapaavat vähintään kaksi kertaa vuodessa. Korona siirsi tapaamiset verkkoon, joka lisäsi osallistujamäärää. Kevätpäivät järjesti Avoimen tieteen koordinaatio, kun taas syyspäivät toteutettiin yhteis-

työssä ammattikorkeakoulujen ja erityisesti Metropolian kanssa. Työpajapäivät järjestettiin suunnitellusti maalisi- ja lokakuussa. Näihin tilaisuuksiin osallistui yhteensä 630 osallistujaa.

Avoimen tieteen ja tutkimuksen työryhmät ovat asiantuntijaryhmien perustamia ja toimivat määräaikaaisesti selkeän tehtävän parissa. Työryhmien tyypillisiä tehtäviä ovat kansallisten suositusten luominen, kansallisten linjausten luonnosteleminen sekä avoimuuden tarpeiden ja tilanteiden kartoittaminen. Työryhmät tekevät usein yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa, muun muassa DMP-Tuuli verkoston kanssa. Vuoden 2020 lopussa työryhmiä oli tutkimusaineistojen ja menetelmien avoimuudessa (106 jäsentä), tutkimusjulkaisujen avoimuudessa (44 jäsentä), oppimisen avoimuudessa (56 jäsentä) ja toimintakulttuurin avoimuudessa (78 jäsentä) yhteensä 19. Vuoden 2020 aikana 7 työryhmää sai työnsä päätökseen.

AVOIMUUDESTA VIESTIMINEN

Avoimen tieteen koordinaatio ylläpitää sivustoa avointiede.fi. Uudistettu kolmikielinen sivusto avattiin 13.2.2020. Sivusto on tehty yhteisesti vastuullisen tieteen toimijoiden kanssa ja sivustoperheeseen kuuluvat myös vastuullinentiede.fi, tenk.fi, tjnk.fi sekä jufo.fi. Yhteinen sivustoperhe mahdollistaa uutisten jakamisen, yhteisen tapahtumaviestinnän sekä yhteisistä teemoista viestimisen. Sosiaalisessa mediassa avoin tiede on ollut aktiivinen twitterissä ja Facebookissa. Eniten huomiota herättänyt twiitti oli avoimen tieteen ja tutkimuksen julistuksen julkaisu tammikuussa ja toiseksi eniten avoimen tieteen palkintotwiitti joulukuussa. Facebookissa eniten huomiota kerännyt päivitys oli CC-lisensiointiohjeen julkistus maaliskuussa. Toiseksi eniten huomiota keräsi elokuussa julkaistu päivitys, jossa haettiin ehdotuksia avoimen tieteen palkintojen saajiksi.

KOORDINAATION KANSALLINEN JA KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

Avoimen tieteen ja tutkimuksen koordinaatio on mukana kansallisesti Finn-ARMA verkostossa, EOSC Finland Forumissa sekä DMPTuuli ohjausryhmässä. Tämän lisäksi koordinaatio vetää EOSC Co-Creation hanketta 'Vision and roadmap for rewards and incentives for research data in research career', jota tehdään yhteistyössä Julkaisufoorumin EOSC Co-Creation hankkeen 'European overview of merit and incentive systems in relation to FAIR data creation' kanssa.

Avoin tiede

JULKAISUFOORUMI

Julkaisufoorumi (JUFO) tuottaa kaikki tieteenalat kattavaa tieteellisten julkaisusarjojen, konferenssien ja kirjakustantajien tasoluokitusta. Tieteellisten seurain valtuuskunta perusti JUFO:n vuonna 2010, ja luokitusta on käytetty vuodesta 2015 lähtien tieteellisten julkaisujen laadun indikaattorina opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa yliopistojen rahoitusmallissa (29.4.2016/331). Vuosina 2021–2024 julkaisujen perusteella jaetaan 14% yliopistojen perusrahoituksesta.

Julkaisukanavien luokituksista vastaavat 23 tieteenaloittaista arviointipaneelia, joissa on 250 asiantuntijaa yliopistoista ja tutkimuslaitoksista. Asiantuntijapaneeolit arvioivat vuoden 2020 aikana 1 067 julkaisukanavaa, minkä lisäksi paneelit kokoontuivat etänä käsittelemään tiedeyhteisöltä saatua palautetta. Luokitukseen tehtiin vuoden 2020 aikana

verkkolomakkeella kaikkiaan 583 lisäys- ja muutosehdotusta.

Luokitus on avoimesti saatavilla JUFO-portaalissa, jossa oli vuoden 2020 lopussa yli 7 800 rekisteröityä käyttäjää. Vuonna 2020 toteutetun kyselyn mukaan JUFO-portaalin tärkeimpiä käyttäjäryhmiä ovat korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstö ja kirjastot. JUFO-portaalia kehitetään siten, että eri tahot saavat sen kautta luotettavan tiedon avoimen julkaisemisen mahdollisuuksista.

JUFO jatkoi tiivistä kansainvälistä ja kansallista yhteistyötä oman toimintansa ja vastuullisen arvioinnin edistämiseksi. Tärkeimpiä ulkomaisia yhteistyökumppaneita olivat eurooppalainen COST-toimi ENRESSH sekä tasoluokituksista Norjassa ja Tanskassa vastaavat tahot. JUFO käynnisti European Open Science Cloud:n (EOSC) rahoittaman yhteiskehittämis-

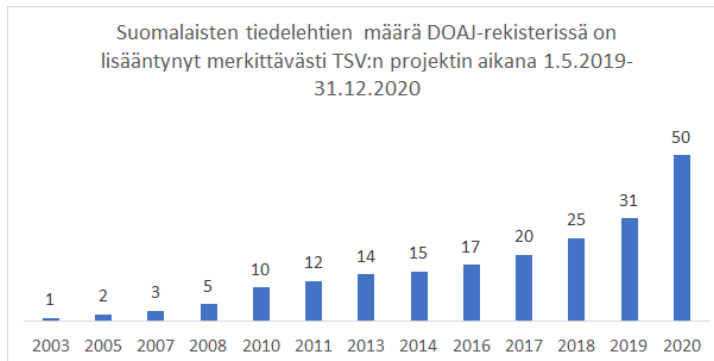
hankkeen “European overview of career merit systems”.

JUFO:n selvitys- ja tutkimusyh-teistyön pohjalta julkaistiin kuusi kansainvälistä vertaisarvioitua artikkelia sekä useita muita kirjoituksia ja esityksiä. JUFO toteutti vuoden 2020 aikana itsearviointia, jossa tarkastellaan luokituksen kansainvälistä kontekstia, organisointia, toimivuutta, käyttötapoja, sekä kotimaisen julkaisutoiminnan kehitystä. Itsearviointiraportti julkaistaan vuoden 2021 alussa.

JUFO viestii toiminnastaan aktiivisesti kotimaiselle ja ulkomaiselle yleisölle esitelmissä, sosiaalisessa mediassa ja omalla verkkosivustolla, jossa vuonna 2020 vieraili 86 819 käyttäjää yhteensä 227 827 kertaa. Lokakuussa 2020 verkkosivut siirrettiin Vastuullinen tiede -sivustolle.

DOAJ-PILOTTI

JUFO ja julkaisupalvelut käynnistivät keväällä 2019 yhteistyössä DOAJ:n kanssa pilotin, jonka tavoitteena on edistää Suomessa julkaistavien välittömästi avointen lehtien indeksointia Directory of Open Access Journals -rekisteriin. Vuoden 2020 aikana lehdille tarjottiin neuvontaa DOAJ-hakemuksen valmistamiseen työpajoissa ja henkilökohtaisesti. Pilotin aikana suomalaisten avointen tiedelehtien määrä DOAJ -rekisterissä kasvoi merkittävästi (kuvio).

HANKERAPORTTIEN LAADUNARVIOINTI

JUFO, julkaisupalvelut ja Valtioneuvoston kanslia käynnistivät 2019 kokeilun, jossa tieteellisten seurojen tunnistamat puolueettomat asiantuntijat osallistuivat valtioneuvoston yhteisen selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN TEAS) hankeraporttien laadunarvointiin. Kokeilussa oli kahdeksan hanketta, joissa tuotetaan tietoa päätöksenteon, tiedolla johtamisen ja toimintakäytäntöjen tueksi. Ministeriöistä saadun myönteisen palautteen perusteella yhteistyötä seurojen kanssa jatketaan vuonna 2021.

TIEDEVIESTINTÄ JA TIETEEN TUNNETUKSI TEKEMINEN

TIETEESSÄ TAPAHTUU -LEHTI

Tieteessä tapahtuu -lehteä on julkaistu vuodesta 1983 lähtien (38. vuosikerta). Se on ollut yleistiedelehtenä vuodesta 1994 lähtien foorumi ajankohtaisille ja yleistajuisille tiedeartikkeleille sekä keskustelulle tieteestä ja tiedepolitiikasta. Lehdellä on keskeinen asema tiedeyhteisön näkemysten välittymisessä viranomaisille, medialle ja suurelle yleisölle. Se on myös merkittävä tiede- ja tietokirjakritiikin julkaisija.

Lehden päätoimittajana toimi vuonna 2020 TSV:n viestintäpäällikkö Ilari Hetemäki ja toimitussihteerinä toimittaja Tiina Kaarela. Toimitusneuvoston (2020–22) puheenjohtajana oli professori Peter Johansson. Lehti ilmestyi viisi kertaa (sekä painet-

tuna että verkossa) ja oli vapaasti luettavissa Journal.fi-palvelussa. Lehden kirjoituksia jaetaan paljon sosiaalisessa mediassa. Lehdellä on sekä Facebook-tili että Twitter-profiili (liitytty huhtikuussa 2020).

Lehden artikkelit ja katsaukset kattoivat tutkimuksen laajasti luonnontieteistä humanistisiin ja yhteiskuntatieteisiin, tieteenhistoriasta tiedepolitiikkaan. Kolumnisarjat ("Tieteen kohtaamisia", "Tutkimusta Suomessa" ja "Teksintutkijan tuumat") jatkuivat. "Muistikuvia"-sarjassa vuorossa olivat tähtitieteilijät. "Tieteen alat dialogissa" -sarja jatkui puheen- vuoroilla tieteen roolista koronakriisissä. Keskustelua-palstalla etualalla olivat tiedepoliittisten kysymysten lisäksi puheenvuorot totuuden luonteesta. Lyhyesti-palstalla esiteltiin laajasti tieteen tapahtumia ja ilmiöitä. Lehti

TIETEESSÄ TAPAHTUU 2020 NUMEROINA

5 numeroa, painos 7 100
8 700 kävijää verkkosivuilla / kk
2 200 Facebook-tykkääjää
960 Twitter-profiilin seuraajaa
225 400 artikkelilatausta Journal.fi:ssä
110 kirjoittajaa
36 kirja-arvostelua

kuuluu Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liittoon (Kultti ry).

PANDEMIA-AJAN TIEDETAPAHTUMIA

TSV:n koordinoimat tiedetapahtumat toteutettiin vuonna 2020 koronapandemian aiheuttamat

poikkeusolosuhteet huomioiden. Vain tammikuussa järjestetty Tieteiden yö pystyttiin toteuttamaan fyysisenä kaupunkitapahtumana. Tieteiden yö 2020 rikkoi omat ennätyksensä niin tapahtumien ja yhteistyökumppaneiden kuin yleisönkin määrässä. Tieteiden yönä 16.1.2020 järjestettiin

34 tiedetapahtumaa, joiden toteutuksesta vastasi yli 70 organisaatiota ja toimijaa. Tieteiden yössä vieraili yli 5400 kävijää. Kaikille tieteestä kiinnostuneille suunnattu tapahtuma tarjosi vuonna 2020 aiempaa enemmän englanninkielistä sisältöä.

Tieteiden yö Tiedekirjassa. Kuva: Aino-Sofia Orjasniemi.

Tieteiden yön suosituimmat tapahtumat järjestettiin Tieteiden talolla, Kansallisarkistossa ja Helsingin observatoriolla. Tiedeklubit järjestettiin vuonna 2020 podcast-muodossa. Podcastit ovat olleet osa Tiedeklubien toteutusta alusta asti, joten mukautuminen pandemia-ajan rajoituksiin onnistui helposti. Vuoden 2020 Tiedeklubi-podcastit toteutettiin yhteistyössä Helsingin yliopiston Alumnihdistyksen, Suomen tiedetoimittajain liiton, IHME Helsingin, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja Tulevaisuuden tutkimuksen seuran kanssa. Kaikki kuusi podcastia julkaistiin SoundCloudissa, jossa ne ovat saaneet satoja kuuntelukertoja.

Helsingin Kirjamessuja vietettiin 22.–25.10.2020 verkossa. Tiedetorin ohjelmaa kuultiin suorana lähetyksenä Töölö-lavalta torstaina 22.10. ja perjantaina 23.10. klo 16.00–18.00. Kaksipäiväinen ohjelma tarjosi näkökulmia muun muassa kieleen, suomalaisten alkuperään ja maailmaa mullistaviin viruksiin. Turun Kirjamessuja ei järjestetty pandemiaolosuhteiden vuoksi lainkaan.

TIETEEN PÄIVIEN VALMISTELUISSA VARAUDUTTIIN MONENLAISIIN SKENAARIOIHIN

Tieteen päiviä 2021 järjesteltiin koko vuoden 2020 ajan. Valmisteluissa varauduttiin sekä lähitapahtumaa ja verkkotapahtumaa yhdistelevään hybriditapahtumaan että kokonaan verkossa järjestettävään tapahtumaan. Marraskuussa 2020 tapahtuma päätettiin järjestää kokonaan verkossa.

Verkkotapahtuman toteutustavaksi valittiin suora lähetys Helsingin yliopistolta YouTube'n Tiedetv-kanavalle. Suoratoisto-ohjelmaa päätettiin täydentää lisäksi ennakoon nauhoitetuilla podcasteilla ja videoilla, joita julkaistaisiin Tieteen päivien aikana.

Tieteen päivien ohjelma julkaistiin lokakuussa 2020. Ohjelma syventyi tiedon luonteeseen sekä ikäikäiseen ongelmaan hyvästä ja pahasta. Teemaohjelman lisäksi ohjelma pureutui muun

muassa biologisen monimuotoisuuden merkitykseen, tekoälyyn, poliittisen retoriikan muutokseen ja tähtitieteen historiaan.

Tieteen päivien virallinen kirja päätettiin julkaista poikkeusoloista huolimatta. Kirjan toimituskuntaan kuuluivat Ilari Hetemäki, Anna-Kaisa Kuusisto, Maria Lähtenmäki ja Esa Väliverronen. Kirjan julkaisee Gaudeamus. Tieteiden yötä 2021 valmisteltiin Tieteen päivien rinnalla. Myös Tieteiden yö päätettiin järjestää pääosin verkossa. Sekä Tieteen päivät että Tieteiden yö liitettiin Tutkitun tiedon teemavuoteen 2021.

PALKINNOT

Vuoden Tiedekirja -palkinto
Vuoden tiedekirja -palkinto myönnettiin 16.3.2020 Kirsi Lehdolle teoksesta Astrobiologia. Elämän edellytyksiä etsimässä (Ursa). Palkinto on suuruudeltaan 10 000 euroa. Kunniainnoksen (2 500 euroa) sai Christer Lindholm kirjasta Totuudenjälkeinen talouspolitiikka – Thatcherista Trumpiin (Vastapaino). Valintaperusteissa korostettiin aiheen

ajankohtaisuutta ja sitä, mitä kannattaisi lukea juuri nyt. Raati kiinnitti arvioissaan huomiota sisällön yllätyksellisyyteen sekä siihen, kuinka teos pystyy avartamaan lukijansa maailmankuvaa.

Vuoden tiedekirja -palkinnon tarkoituksena on nostaa esille ansiokasta tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa kirjallisuutta. Palkinnolla halutaan kannustaa tutkijoita julkaisemaan korkeatasoisia tiedeteoksia suomeksi tai ruotsiksi. Arviointikriteereitä ovat aiheen kiinnostavuus ja merkittävyys, sisällön tieteellinen painoarvo sekä teoksen kirjalliset ansiot. Tiedekirjan täytyy perustua tutkimukseen, ja parhaimmillaan teoksesta välittyy myös hyvä tieteellinen synteesi.

Vuoden 2019 raatiin kuuluivat professori Tuomas Forsberg, professori Minna Palmroth ja emeritusprofessori Nils Erik Villstrand. Raadin sihteerinä toimi valtuuskunnan viestintäpäällikkö Ilari Hetemäki.

Vuoden tiedekirja -palkinto myönnetään edellisenä vuonna ilmestyneelle suomalaiselle tiedekirjalle. Palkintoa on jaettu

vuodesta 1989 alkaen. Vuosittain jaettavan palkinnon myöntävät Tieteellisten seurain valtuuskunta ja Suomen tiedekustantajien liitto, joka rahoittaa palkinnon.

TSV:n Kordelin tiedepalkinto

TSV:n Kordelinin tiedepalkinto on Alfred Kordelinin yleisen edistys- ja sivistysrahaston erillisrahastosta, Tieteellisten seurain valtuuskunnan 100-vuotisrahastosta joka toinen vuosi jaettava tiedepalkinto. Palkinto on suunnattu tieteelliselle seuralle tai seura-aktiiville, joka on osoittanut erityistä ansiokkuutta tiedetapahtumien järjestämisessä, avoimen julkaisemisen edistämisessä, tiedeviestinnässä tai tieteellisten seurojen toiminnan näkyväksi tekemisessä. Palkintoa ei jaettu vuonna 2020. Seuraavan kerran palkinto jaetaan keväällä 2021.

Vuoden Tiedekongressivaikuttaja -palkinto

Suomen Messusäätiö on perustanut vuonna 2013 Tiedekongressivaikuttaja-palkinnon tunnustuksena henkilölle, joka on edistänyt kansainvälisten tieteellisten kongressien pitämistä Suomessa. Palkinnon saajan

tulee täyttää kolme seuraavista kriteereistä:

- on vaikuttanut myönteisesti Suomen rooliin kansainvälisessä tieteellisessä toiminnassa
- on hakenut Suomeen kansainvälisiä järjestökongresseja toistuvasti
- on saanut aikaan positiivisia päätöksiä järjestökongressien Suomeen tuomiseksi
- on tulevaisuuden lupaus tieteenalallaan.

Palkinnon saajan valitsee Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan avustusjaoston puheenjohtaja tai muu TSV:n hallituksen nimeämä henkilö. Palkintoa ei koronan takia jaettu vuonna 2020. Seuraavan kerran palkinto jaetaan syyskuussa 2021.

ORGANISAATIO JA HENKILÖSTÖ

Tieteellisten seurain valtuuskunta on julkisoikeudellinen yhteisö, jonka toimintaan sovelletaan yhdistyslain säädöksiä. Valtuuskunnan ylin päättävä elin on kaksi kertaa vuodessa pidettävä vuosikokous. Kevätkokouksessa päätetään uusien jäsenseurojen hyväksymisestä ja vahvistetaan edellisen vuoden toimintakertomus sekä tilinpäätös. Syyskokouksessa valitaan hallituksen uudet jäsenet erovuoroisten tilalle ja hyväksytään seuraavan vuoden toiminta- ja taloussuunnitelma. Vuosikokoukseen voi osallistua yksi jäsenseuran valtuuttama edustaja jokaisesta seurasta.

Kevätkokous järjestettiin 16.3.2020 juuri ennen valtioneuvoston ilmoitusta poikkeusoloista Covid 19 - pandemian takia. Kokoukseen osallistui 16 kokousedustajaa. Syyskokous

järjestettiin verkkokokouksena 17.-25.9.2020, äänten ja päätöskantojen laskenta 28.9.2020. Kokoukseen osallistui 73 kokousedustajaa.

Valtuuskunnan hallitus vastaa valtuuskunnan toiminta- ja taloussuunnitelman laatimisesta ja toteuttamisesta. Hallitukseen kuuluu 15 jäsentä. Jokaisen jäsenen hallituskausi on kolme vuotta, ja vuosikokouksessa valitaan vuosittain viisi uutta jäsentä erovuoroisten jäsenten tilalle. Hallitus asettaa hallituksessa

käsiteltäviä asioita ja niiden toimeenpanoa varten työvaliokunnan kalenterivuodeksi. Lisäksi hallitus nimeää kolmivuotis-kaudeksi avustusjaoston, jonka tehtävänä on tehdä esitykset hallitukselle julkaisu- ja konferenssiavustuksia koskevista linjauksista ja avustusten jakamisesta hakeusten perusteella. Hallituksen puheenjohtajana toimi vuonna 2020 professori Ulla-Maija Forsberg ja varapuheenjohtajana FT Cecilia af Forselles.

HENKILÖSTÖ 2020 NUMERAINA

37 vakinaista ja 3 määräaikaista työntekijää

40,1 henkilötyövuotta (htv)

TSV 30 työntekijää / 31,2 htv

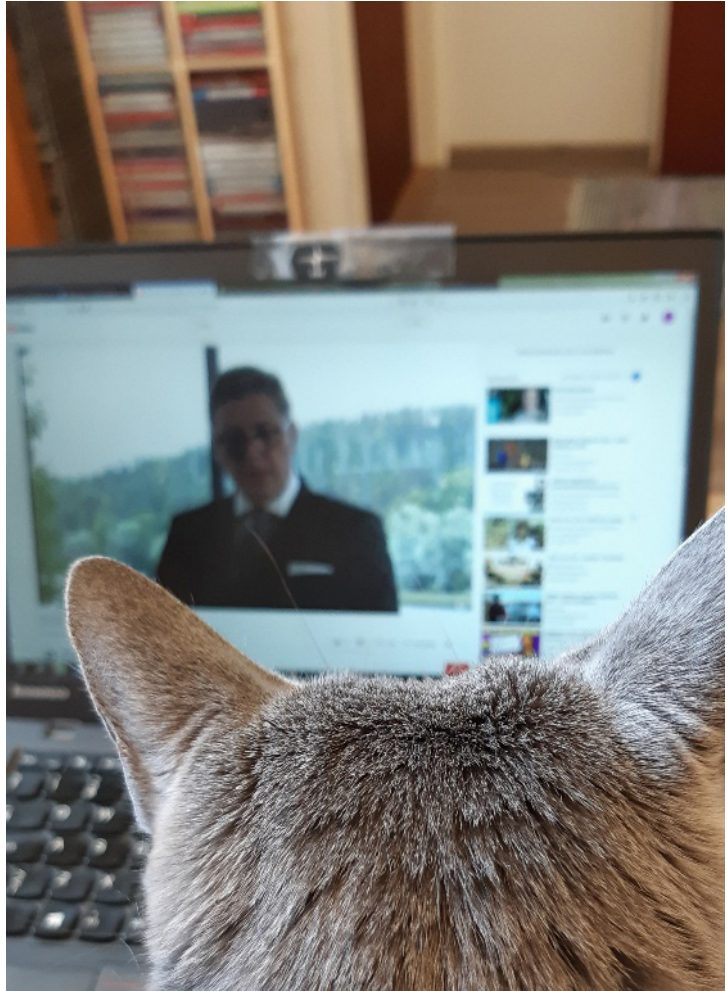
Julkaisufoorumi 2 työntekijää/ 1,9 htv

TJNK 3,5 työntekijää / 2,6 htv

TENK 4,5 työntekijää / 4,4 htv

Covid 19-pandemian takia henkilöstö siirtyi työtehtävien niin mahdollistaessa pääosin etätyöhön maaliskuussa 2020. Kokoukset ja tapaamiset siirrettiin nopeasti toteutettavaksi Zoom-järjestelmällä, ja työtiloissa tapahtuvat kohtaamiset ja kokoukset ohjeistettiin viranomaismääräysten ja -ohjeiden mukaisesti. Työtehtävät pystyttiin hoitamaan erittäin hyvin poikkeusoloista huolimatta, ja henkilöstö omaksui nopeasti uusia työvälineitä ja toimintatapoja.

Henkilöstölle tehtiin vuoden 2020 aikana kaksi poikkeusoloja koskevaa työhyvinvointikyselyä ja pidettiin säännöllisesti Zoom-aamuinfoja, joissa käsiteltiin ajankohtaisia asioita. Loppuvuoden 2020 aikana fyysinen ja henkinen väsymys ja sosiaalisten kontaktien puute näkyi työhyvinvointikyselyn vastauksissa. Henkilöstö on luonut uusia tapoja ylläpitää ja vahvistaa yhteisöllisyyttä, esimerkiksi etäaamukahveja. Jo työkavereiden kasvojen näkeminen näytöllä muistuttaa, että olemme työyhteisö ja että kohtaamisilla on suuri merkitys työhyvinvoinnille ja työmotivaatiolle.

VALTUUSKUNNAN TALOUS

Tieteellisten seurain valtuuskunta on voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen yhteisö, jonka rahoitus perustuu pääasiassa opetus- ja kulttuuriministeriöltä rahapelitoiminnan tuotoista vuosittain haettaviin harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin. Yleisavustus sisältää myös Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan toiminta-avustukset. Opetus- ja kulttuuriministeriö edellyttää valtuuskunnalta myös omia tuottoja, jotka vuonna 2020 olivat 343 000 euroa.

Covid 19 -pandemia vaikutti valtuuskunnan talouteen kaksijakoisesti: yleisötapahtumien rajoitusten ja kevään sulkutoimenpiteiden takia Tieteiden talon vuokratuotot olivat lähes 70 % budjetoitua ja edellisen vuoden tuottoja pienemmät. Toisaalta myynti- ja messutapahtumien peruuntumisesta huolimatta Tiedekirjan myynti oli 4 % ja verkkokaupan postiveloitus 34 % suurempi kuin budjetoitu. Matka- ja kokousbudjeteista käytettiin

vain hieman yli 10 %. Säästöjä on pystytty kohdentamaan etupainotteisesti Tieteiden talon peruskorjauksesta valtuuskunnalle aiheutuviin kustannuksiin.

Valtuuskunta on osallistunut aktiivisesti valtiovarainministeriön vuonna 2019 käynnistämään viisivuotiseen kehittämis- ja digitalisointihankkeeseen seurantaryhmän ja laajennetun järjestöjaoston jäsenenä. Hankkeessa on tavoitteena selkeyttää ja sujuvoittaa valtionavustustoimintaa ja tehdä toiminnasta avointa ja läpinäkyvää. Valtuuskunta on myös mukana Veikkauksen edunvälittäjien verkostossa, jossa on tuotettu tietoa edunvälittäjien toiminnasta ja ehdotuksia toiminnan turvaamiseksi rahapelitoiminnan tuottojen vähenemisestä huolimatta. Valtuuskunnan tulevaisuuskeskusteluissa ja pitkän aikavälin toiminnan suunnittelussa on myös huomioitu rahapelitoiminnan tuottojen vähenemisen mahdolliset vaikutukset valtuuskunnan toimintaan.

VALTIONAVUSTUKSET 2020

Yleisavustus 3 500 000 euroa

Edelleen jaettava erityisavustus tieteellisten seurojen julkaisu toimintaan ja kansainväliseen toimintaan 1 120 000 euroa

Edelleen jaettava erityisavustus kansainvälisten konferenssien ja kansallisten seminaarien järjestämiseen 820 000 euroa

Edelleen jaettava erityisavustus liikunta-alan kansainvälisten konferenssien ja kokousten järjestämiseen 100 000 euroa

Edelleen jaettava Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan apuraha 400 000 euroa

Tiedonjulkistamisen valtionpalkinnot 130 000 euroa

Erityisavustus 2019–2020, selvitystyö ja suosituksia tiedekasvatuksen tueksi – hanke 93 000 euroa, TJNK ja TSV

Erityisavustus 2018–2021, Tutkimuseettisen neuvottelukunnan puheenjohtajuuskausi eurooppalaisessa tutkimusetiikan kansallisten toimijoiden verkostossa (ENRIO) 281 000 euroa

Erityisavustus 2020–2022, Viestinnän yhteistyö- ja kehittämishanke "Vastuullinen tiede on yhteiskunnan ja kansalaisten etu" 295 000 euroa

NEUVOTTELUKUNNAT

TIEDONJULKISTAMISEN NEUVOTTELUKUNTA

Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta (TJNK) on opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, joka seuraa tieteen, taiteen ja tekniikan eri alojen saavutuksia Suomessa ja ulkomailla sekä muun kansallisen ja kansainvälisen tiedon kehitystä. TJNK on perustettu valtioneuvoston päätöksellä 13.1.1972.

TJNK:n työn keskiössä on tutkitun tiedon saatavuuden tukeminen. Tiedeviestintä on osa tutkimuksen avoimuutta. Se mahdollistaa kansalaisten luottamuksen ja osallisuuden tieteeseen ja tutkimukseen. Asiantuntijarooliaan TJNK toteuttaa laatimalla tiedeviestinnän suosituksia ja nostamalla keskusteluun ajankohtaisia asioita. TJNK osallistuu vastuullisen tieteen viestintäyhteistyön toteuttamiseen. TJNK ylläpitää työsuhteita

pohjoismaisiin kansallisen tason tiedeviestintätoimijoihin ja työskentelee monikielisen tiedeviestinnän Helsinki-aloitteen kansainvälisessä verkostossa.

TJNK tekee opetus- ja kulttuuriministeriölle esityksen tiedonjulkistamisen valtionpalkinnoista, jotka myönnetään tieteellisen, taiteellisen ja teknologisen tiedonvälityksen alalla tehdystä merkittävästä tiedonjulkistamistyöstä, joka on lisännyt kansalaisten tietämystä ja antanut virikkeitä yhteiskunnalliselle keskustelulle. Valtiovallan osoittamalla tunnustuksella on erityinen merkitys ja asema. Palkintoesityksen tekijänä TJNK on riippumaton, eri alojen tunnustetuista asiantuntijoista koostuva taho, mikä lisää palkinnon arvostusta.

Vuoden 2020 tiedonjulkistamisen elämäntyöpalkinnon sai tieto- ja tieteiskirjailija Risto Isomäki, joka tunnetaan työstään maan, meren ja ilmaston tulevaisuuden puoles-

tapuhujana. Lisäksi myönnettiin seitsemän valtionpalkintoa esimerkillisestä tiedonjulkistamisesta. Palkintojuhlaa vietettiin 13.10.2020 Kansalliskirjastossa.

TJNK myös mahdollistaa uuden tiedon julkistamista jakamalla tiedonjulkistamisen apurahoja. Niillä tuetaan monipuolista, monikanavaista ja uudistuvaa tietokirjoittamista ja tiedonjulkistamista. Vuonna 2020 tiedonjulkistamisen apurahahakemuksia saapui 412 kpl, joista tietokirjahakemuksia oli 286 kpl. Rahoituksia myönnettiin 56 hankkeelle eli 14%:lle. Tietokirjan tekemiseen sai apurahan yhteensä 41 hakijaa, mikä oli 82% myönnetystä rahoituksesta.

Vähälevikkisen tietokirjallisuuden saatavuutta edistetään osallistamalla nk. kirjastojen ostotukilistaan laatimiseen.

TJNK:n pääsihteeri Kettunen osallistui opetus- ja kulttuurimi-

nisteriön asettamaan työryhmään (OKM/43/040/2019), jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain uudistamiseksi. Yhtenä keskeisenä ehdotuksena on tietokirjallisuuden nk. kirjastoapurahojen siirto TSV:lle. Esityksen rahoituspäätöksistä tekee TJNK.

Tiedekasvatus-hanke luotaa suomalaisen tiedekasvatuksen kenttää laaja-alaisen ja elinikäisen tiedeoppimisen näkökulmasta. Tieteellisten seuran valtuuskunnan ja TJNK:n yhdessä toteuttama kaksivuotinen Selvitystyö ja suosituksia tiedekasvatukset tueksi -hanke tuotti kaksi kokonaisuutta. Tiedetapahtumakysely kokosi yhteen perustietoa vuosina 2018–2019 järjestetyistä tiedetapahtumista. Tiedeosaaminen muuttaa maailmaa. Tiedekasvatuksen suositukset laadittiin yhteistyössä tiedekasvatustoimijoiden kanssa (julkaistaan 15.2.2021).

TJNK:n puheenjohtaja toimikaudella 1.6.2018 – 31.5.2021 toimii vastaava suunnittelija Katja Bargum ja varapuheenjohtajana

johtaja Leena Suurpää. Neuvottelukunnan muut jäsenet edustavat suomalaista tieteen, taiteen ja tiedonvälityksen kenttää. TJNK:n toimintaan voi tutustua tarkemmin verkkosivulla www.tjnk.fi.

TUTKIMUSEETTINEN NEUVTELUKUNTA

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on opetus- ja kulttuuriministeriön asettama asiantuntijaelin, joka edistää hyvää tieteellistä käytäntöä, ennaltaehkäisee tutkimusvilppiä sekä edistää tutkimusetiikkaa koskevaa keskustelua ja tiedotusta.

Neuvottelukunnan nykyinen toimikausi on 1.2.2019 – 31.1.2022. TENKin puheenjohtajana toimii dekaani Riitta Keiski Oulun yliopistosta ja varapuheenjohtajana professori Erika Löfström Helsingin yliopistosta. Neuvottelukunnassa on yhteensä kymmenen jäsentä ja yksi pysyvä asiantuntija.

TENK antoi lausuntoja hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyihin liittyneistä tutkinnoista sekä seurasi tutkimusvilppiä käsittelevä korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa.

Tieteellisten seuran valtuuskunta (TSV) on sitoutunut henkilöstönsä osalta noudattamaan TENKin keskeisintä tutkimuseettistä ohjetta *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa* (ns. HTK 2012 -ohje). Vuonna 2020 TENK jatkoi työtään ohjeen vaikuttavuuden lisäämiseksi kutsumalla myös tieteelliset seurat sitoutumaan ohjeeseen. Vuoden loppuun mennessä jo parikymmentä seuraa tai yhdistystä oli sitoutunut HTK-ohjeeseen.

TENK käynnisti *HTK 2012* -ohjeen päivitystyön vuoden 2020 lopulla. Päivityksestä vastaa TENKin oma työryhmä, jonka puheenjohtajana toimii TENKin puheenjohtaja Riitta Keiski. Päivitetty ohje on tarkoitus julkaista vuoden 2022 aikana.

TENK uudisti vuonna 2012 laaditun *Tutkijan ansioluettelomallin* yhteistyössä Suomen Akatemian, Suomen yliopistojen rehtori-

neuvosto UNIFIn ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen kanssa. *Tutkijan ansioluettelomalli. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan suositus 2020* julkistettiin Tutkijan vastuullinen arviointi -seminaarissa 18.3.2020. Ansioluettelomalli julkaistiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

TENKin pääsihteeri Sanna-Kaisa Spoof toimii European Network of Research Integrity Offices ENRIO:n puheenjohtajana kaudella 2018–2021. TENKin johdolla ENRIO muutettiin epävirallisesta verkostosta Belgian oikeusjärjestelmässä toimivaksi yhdistykseksi. ENRIO-verkostossa oli vuoden 2020 lopussa 32 jäsenorganisaatiota 24 Euroopan maasta.

Lokakuussa 2020 pidettäväksi suunniteltu TENKin ja ENRIO:n ensimmäinen eurooppalainen tutkimuseettinen kongressi siirtyi koronapandemian vuoksi vuodelle. ENRIO 2021 Congress on Research Integrity Practice järjestetään verkkotapahtumana syksyllä 2021.

Joulukuussa TENK järjesti verkossa koulutus- ja keskustelutilaisuuden Suomessa toimiville kansainvälisille tutkijoille. Vuoden aikana TENK piti myös kaksi koulutustilaisuutta tutkimuseetiikan tukihenkilöille ja keskustelutilaisuuden ihmistieteiden eettisen ennakkoarvioinnin toimijoille.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja -sarjassa (ISSN 2490-161X pain., ISSN 2669-9427 pdf) ilmestyi Tutkijan ansioluettelomallin lisäksi kaksi uutta käännöstä, kun Tutkimuseetiikan barometri käännettiin ruotsiksi ja englanniksi. Myös TENKin vuonna 2019 julkaisemasta uudistetusta ihmistieteiden eettisen ennakkoarvioinnin ohjeesta otettiin uusi, tarkistettu painos. Ohje on saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. TENKin verkkosivut uudistettiin osana uutta Vastuullisen tieteen sivustoperhettä. Uudistuksen myötä osoitteesta www.vastuullinentiede.fi löytyvät sekä TENKin, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan, Avoimen tieteen ja Julkaisufoorumin omat sivustot että Vastuullinen tiede. Tutkimuseetiikka ja tiedeviestintä Suomessa -artikkelisivusto.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan yksityiskohtaisempi toimintakertomus julkaistaan neuvottelukunnan omilla verkkosivuilla: www.tenk.fi

Kaikki kuvat TSV, paitsi sivu 3: Veikko Somersalo, sivu 12: Adobe Stock, sivu 20 Aino-Sofia Orjasniemi ja sivu 24: Lea Ryyänen-Karjalainen.

**Tieteellisten seurain
valtuuskunta**

Tieteellisten seurain valtuuskunta
Snellmaninkatu 13, 00170 Helsinki
(09) 228 691
tsv@tsv.fi
www.tsv.fi

